

Kunst

Kunstenhoeder

Het is niet voor het eerst dat door de kunst- en cultuursector fel wordt geprotesteerd tegen kabinetsplannen. Toenmalig minister Hedy d'Ancona (PvdA) wilde begin jaren negentig ook flink bezuinigen. Het leidde tot de oprichting van Kunsten '92 (zoals de naam al zegt in 1992) waarin voor het eerst orkesten, theatermakers, filmmakers, dansgezelschappen, literaire, beeldende en scheppende kunsten, monumentenzorg, podia, koepels en fondsen zich verenigden. Sindsdien is Kunsten '92 een steeds belangrijker belangenorganisatie geworden, met inmiddels meer dan 400 leden. De vereniging lobbyt in Den Haag en in de regio en organiseert het jaarlijkse Paradijsdebat. Rechts: affiche met Carice van Houten van Kunsten '92 uit 2010.

INTERVIEW JET DE RANITZ

Halbe Zijlstra heeft aangetoond dat hij in subsidie kan snijden. Nu moet hij met de kunstwereld naar de toekomst kijken, vindt voorzitter Jet de Ranitz van lobbyclub Kunsten '92.

Door Harmen Bockma Foto Joost van den Broek

Jet de Ranitz van Kunsten '92: 'Van de bezuinigingen kun je 50 tot 100 miljoen euro verantwoorden.'

Tijd om te bouwen

Wie wil voorzitter worden van een belangenvereniging voor kunst, cultuur en erfgoed in een tijd dat er 200 miljoen euro wordt gekort? Alle geschreeuw om cultuur en gemarcheer voor de beschaving ten spijt zetten VVD, CDA en PVV de bezuinigingen onverstoorbaar door. Wordt het voor Kunsten '92, lang een invloedrijke lobbyorganisatie, niet trekken aan een dood paard?

'Aan de bezuinigingen doen we niet veel meer', geeft Jet de Ranitz toe. 'Het gaat heel erg treurig worden straks. Maar toch kunnen we tonen dat we een sector zijn die met zijn creativiteit als kracht kan overleven, die niet aan dat zogenaamde subsidie-infuus ligt. We kunnen laten zien hoe belangrijk het is voor de maatschappij om met die creativiteit in aanraking te komen.'

Jet de Ranitz (Den Haag, 1970) heeft het aangedurfd. In Kunsten '92 zijn tal van kunstinstellingen en brancheorganisaties verenigd; de voorzitter van het college van bestuur van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK) is er sinds drie maanden het gezicht van. Ze wordt geconfronteerd met een ommekeer in het kunstbeleid. De overheid maakt terugtrekkende be-

wegingen, nadat de kunsten jarenlang de facto gevrijwaard waren gebleven van bezuinigingen. De VVD, jarenlang samen met de PvdA een bondgenoot van de kunstwereld, staat nu veel kritischer tegenover subsidiëring.

'Wij moeten ons ook beraden op onze rol', zegt De Ranitz. 'Voor sommige leden is er sprake van een grote omslag. Anderen, die het al wel voor elkaar hebben, zullen hun kennis veel meer moeten gaan delen. Daar willen we als vereniging een belangrijke rol in spelen. Maar we willen ook vooruit kijken. Dat mis ik bij staatssecretaris Halbe Zijlstra. Dat hij kan snijden heeft hij laten zien, maar dat hij kan bouwen nog niet.'

Evenwicht

De Ranitz is een van de *coming women* in de kunstwereld. Als voorzitter van de AHK heeft ze onder meer het grootste conservatorium van Nederland onder haar hoede, de Theaterschool en de Nederlandse Film en Televisie Academie. Ze begon er op 1 april vorig jaar, nadat ze bijna vijf jaar lang de zakelijk directeur was geweest van het Nederlands Dans Theater. Ze maakte in 2008 indruk als vicevoorzitter van de Commissie Cultuurprofiel, die pleitte voor meer zakelijkheid van kunstinstellingen.

'Al in die tijd werd duidelijk dat we naar een ander evenwicht moesten. Ik had ook wel het gevoel dat het niet houdbaar was om de kunstsector te ontzien bij bezuinigingen. Die uitzonderingspositie werd nog lange tijd door velen als verdedigbaar gezien, maar wel korten op de bijstand en niet op kunst, dat kan volgens mij niet.'

Trots

Een deel van het beleid van Zijlstra en diens bezuinigingen kan De Ranitz zelfs wel billijken. 'Zijn keuze voor de top is volstrekt verdedigbaar, we moeten trots zijn op onze kwaliteit, die draagt bij aan onze identiteit. Ook Zijlstra's uitgangspunten – met meer aandacht voor het publiek en meer ondernemerschap – onderschrijf ik. Van de bezuinigingen kun je tussen de 50 en 100 miljoen euro verantwoorden, dat is ook een manier om te sturen, om gewenste ontwikkelingen in gang te zetten. Maar die tweede 100 miljoen heeft geen inhoudelijke basis, dat is puur bezuinigen. Instellingen die aan alle voorwaarden van Zijlstra voldoen, gaan omvallen. Het doet me denken aan het persoonsgebonden budget. Werkt goed, maar wordt om zeep geholpen om geld binnen te halen.'

Het gevolg is, volgens De Ranitz,

dat de meer dan 150 jaar oude Rijksakademie van beeldende kunsten 'in de prullenbak wordt gegooid'. Dat de talentontwikkeling, tot nu toe geborgd door de productiehuisen, zware klappen gaat krijgen. Dat nieuw talent en experiment in het gedrang komen. 'Zijlstra schetst steeds een beeld dat het allemaal wel goed komt. Hij heeft een verhaal, hij voert zijn verdediging niet onaardig, maar het klopt niet. Hij komt geld te kort en dat gaat zich wreken.'

Toch heeft De Ranitz weinig op met termen als 'Halbe de Sloper'. 'Dat zijn extremen, net als het beeld dat kunstenaars subsidieslurpers zijn overigens. Ik kan me de boze reacties uit de kunstwereld heel goed voorstellen. Natuurlijk hebben kunstenaars niet het patent op beschaving, maar als je als subsidieverslaafde wordt neergezet, eerst door de PVV en later ook met een paar opmerkingen van Zijlstra en Mark Rutte, dan is dat een heel nare *tone of voice*. Zijlstra ging er hard in. Natuurlijk ga je dan demonstreren. Ook om te tonen dat je je niet zomaar neerlegt bij deze dispropor-tionele bezuinigingen.'

Maar Zijlstra heeft zich hernomen, zegt De Ranitz. Hij heeft zich uitgesproken tegen verdere bezuinigingen. 'Zijlstra ziet zo langzamerhand wat hij teweeg brengt. Hij weet dat

het buitenproportioneel is, en dat het verhogen van de btw contrair is aan de wens tot meer ondernemerschap. Ik ben blij dat hij zich daarvan bewust is.'

Stuwers

De Ranitz hoopt Zijlstra duidelijk te kunnen maken dat zijn definitie van 'creatieve industrie' – mode, design, vormgeving en architectuur – te nauw is. 'De hele kunstsector behoort tot de creatieve industrie. In onze maatschappij, waarin de dienstensector steeds meer gaat overheersen, is creativiteit enorm belangrijk. Als je op jonge leeftijd met kunst in aanraking komt, heb je daar op latere leeftijd ook veel aan, of je nu bakker wordt of advocaat. Je leert anders kijken. De kunstwereld is een van de stuwers van maatschappelijke ontwikkelingen.'

Een fundamentele verandering, waar kunstinstellingen op moeten inspelen, is volgens De Ranitz de manier waarop kunst wordt gedistribueerd. 'Door de nieuwe sociale media kun je mensen veel meer het gevoel geven dat kunst van hen is. Zie maar hoeveel mensen via Facebook een project of voorstelling *liken*. Als je mensen zo een gevoel kunt geven van eigendom, krijgt het geven van subsidie ook een sterkere basis.'